

ระดับของการรายงานเพื่อความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

กรณีศึกษา : กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร

Level of Sustainability Reporting for Thai Listed Companies Case Study:

Agriculture and Food Industry Group

สุมินทร เป้าธรรม¹, ฐิติวรดา แสงสว่าง²,
ภาวรินทร์ อินธิโคตร³, ปวีณ์นุช บุญเพิ่ม⁴,
น้ำทิพย์ หัตถสาร⁵

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการรายงานเพื่อความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารประจำปี 2563 โดยมีกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 54 บริษัท โดยใช้กระดาษทำการเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากรายงานประจำปีและรายงานเพื่อความยั่งยืนประจำปี 2562 กำหนดหัวข้อการประเมินตามเกณฑ์และคู่มือการเข้าร่วมการประเมินความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียน โดยแบ่งออกเป็น 3 มิติ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม จำแนกเป็น 19 หมวด การวัดระดับการเปิดเผยข้อมูลเลือกใช้ดัชนีการเปิดเผยข้อมูล (Disclosure index) อยู่ในรูปอัตราส่วนของคะแนนรวมที่แต่ละบริษัทได้รับจริงกับคะแนนรวมสูงสุดที่คาดว่าจะได้รับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า บริษัทในกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร 54 บริษัท ส่วนใหญ่มีการเปิดเผยข้อมูลอยู่ในระดับสูง (อยู่ในช่วงร้อยละ 0.68 - 1.00) จำนวน 39 บริษัท ส่วนอีก 15 บริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลอยู่ในระดับกลาง (อยู่ในช่วงร้อยละ 0.34 - 0.67) โดยบริษัทที่มีการเปิดเผยข้อมูลด้านเศรษฐกิจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 77 รองลงมาคือ ด้านสังคม คิดเป็นร้อยละ 73 และด้านสิ่งแวดล้อม คิดเป็นร้อยละ 65 ตามลำดับ

คำสำคัญ: รายงานเพื่อความยั่งยืน, การเปิดเผยข้อมูล, กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร

Abstract

The purpose of this research was to study the level of sustainability reporting of Thai listed companies in agriculture and food industry for 2019. The study's sample consisted of 54 companies. A working paper was used as a tool to collect data from the 2019 annual reports and the sustainability reports. The paper identified the evaluation topics in accordance with the sustainability of listed companies. The topic was divided into 3 dimensions, i.e. economy, environment, and society, and classified by 19 categories. As for the evaluation of information disclosure, the disclosure Index was selected and presented as the ratio of the total score of each company with the expected highest score. Data were analyzed by using descriptive statistics which included frequency and percentage.

The result found that most or 39 companies of 54 agriculture and food industry companies disclose their information at the high level (the range is 0.68 – 1.00) while the other 15 companies disclose their information at the medium level (the range is 0.34 - 0.67). Most disclosed is economic information at 79%; secondary is social information at 73%; and lastly environment information is disclosed at 66%.

Keywords: sustainability report, disclosure, agriculture and food industry group

¹อาจารย์ประจำคณะอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสกลนคร

²อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์

³⁻⁵นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสกลนคร

บทนำ

ในปัจจุบันแนวคิดในเรื่องความยั่งยืนทางธุรกิจหรือการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นเรื่องที่ได้ได้รับความสนใจเป็นอย่างมากทั่วโลกโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารองค์กร เพราะเป็นประเด็นท้าทายที่จะนำพาธุรกิจให้ประสบผลสำเร็จโดยไม่ได้มุ่งเน้นในด้านตัวเลข กำไร หรือการเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงด้านเดียว แต่ยังเป็นองค์กรที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม อีกด้วย เพราะการดำเนินธุรกิจบางประเภทส่งผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เช่น ก่อให้เกิดปัญหามลพิษ และภาวะโลกร้อน เป็นต้น ดังนั้น กระแสการพัฒนาอย่างยั่งยืน จึงได้เข้ามาผลักดันให้ทุกภาคส่วนให้ความสนใจในการดำเนินงานที่คำนึงถึงมิติแห่งความยั่งยืน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกจากนี้ สภาวิชาชีพบัญชี ได้อ้างอิงถึงรายงานของคณะกรรมการ IFAC และได้กล่าวถึงประเด็นการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมว่าเป็นประเด็นสำคัญอย่างหนึ่งในการตัดสินใจของนักลงทุน และนักลงทุนมีความสนใจในข้อมูลสิ่งแวดล้อมมากขึ้น (สภาวิชาชีพบัญชี, 2555)

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยก็ได้เล็งเห็นความสำคัญและส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนฯ เปิดเผยข้อมูลรายงานเพื่อความยั่งยืนในรายงานประจำปี หรือแบบ 56-2 และรวมถึงส่งเสริมให้มีการจัดทำรายงานเพื่อความยั่งยืน หรือรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ หรือรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อสื่อสารข้อมูลไปยังนักลงทุนและผู้มีส่วนได้เสียให้ทราบถึงการดำเนินงานดังกล่าวของกิจการ (ปทุมพร หิรัญสาลี, 2557) โดยที่การรายงานเพื่อความยั่งยืน จัดได้ว่าเป็นส่วนงานหนึ่งในการกำกับดูแลกิจการที่ดี อีกทั้งยังส่งผลทางอ้อมให้เกิดความพึงพอใจแก่นักลงทุนด้วย (สิรินทร์ ศรีมงคลพิทักษ์ และ มนวิภา ผดุงสิทธิ์, 2555)

กรอบการรายงานที่เป็นที่ยอมรับและมีการนำมาใช้กันอย่างแพร่หลาย รวมถึงประเทศไทยในการจัดทำรายงานความยั่งยืนคือ กรอบการรายงานสากลที่พัฒนา โดยองค์การแห่งความริเริ่มว่าด้วยการรายงานสากล (Global Reporting Initiative: GRI) หลักการของ GRI มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้การจัดทำรายงานเกิดความโปร่งใสและเป็นที่น่าเชื่อถือต่อผู้มีส่วนได้เสีย หัวใจของการจัดทำรายงานตามกรอบของ GRI มีได้อยู่ที่การจัดทำเพื่อให้ได้เล่มรายงานเป็นผลลัพธ์หลัก แต่เป็นการใช้กระบวนการของการจัดทำรายงานมาสร้างคุณค่าให้แก่องค์กรในบริบทของความยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้เสียทุกกลุ่มของกิจการ ไม่ได้จำกัดเฉพาะการสร้างมูลค่าให้แก่ผู้ถือหุ้นหรือนักลงทุน แต่ยังรวมถึงลูกค้า ผู้ส่งมอบ คู่ค้า ชุมชน สิ่งแวดล้อมและสังคมโดยรวม ซึ่งการจัดทำรายงานตามแนวทางของ GRI จะชี้ให้เห็นถึงวิธีการวางแผนและการกำหนดให้การจัดทำรายงานเป็นกระบวนการมากกว่าที่จะทำเป็นโครงการ (สถาบันไทยพัฒนา, 2554) GRI ประกอบด้วยตัวชี้วัดหลัก (Core indicators) และตัวชี้วัดเพิ่มเติม (Additional indicators) โดยจำแนกตัวชี้วัดออกเป็น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ตัวชี้วัดแต่ละประเภทจะครอบคลุมการเปิดเผยข้อมูลแนวทางการจัดการและชุดตัวชี้วัดผลการดำเนินงานหลักและตัวชี้วัดเพิ่มเติมที่สอดคล้องกัน ซึ่งตัวชี้วัดหลักเป็นตัวชี้วัดสำคัญในการเปิดเผยข้อมูลสาระสำคัญขององค์กร และถือเป็นตัวชี้วัดที่องค์กรควรยึดถือปฏิบัติ หรือเป็นตัวชี้วัดสำคัญสำหรับการจัดทำรายงานเพื่อความยั่งยืนของ GRI

ธุรกิจเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารมีความหมายครอบคลุมถึง การดำเนินธุรกิจการเกษตร เพื่อให้เกิดผลิตผลทางการเกษตร และจากการจัดหาเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบการแปรรูปโดยกระบวนการอุตสาหกรรม เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ตามต้องการ และเกิดการสูญเสียเปลืองน้อยที่สุด รวมทั้งการจัดจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ ซึ่งส่วนใหญ่หมายถึง สินค้าประเภทอาหาร เครื่องดื่ม อาหารสัตว์ ปศุสัตว์ ผลิตภัณฑ์จากพืช ผลิตภัณฑ์ประมง เครื่องปรุงรสและซอส เป็นต้น โดยที่ธุรกิจการเกษตรหมายถึง การดำเนินงานทั้งหลายที่เกี่ยวกับการผลิต และการจัดจำหน่าย ปัจจัยการผลิตสินค้าเกษตร กิจกรรมการผลิตระดับไร่นา การเก็บเกี่ยว การแปรรูป การจัดจำหน่ายสินค้าเกษตร และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากสินค้าเกษตร ดังนั้น ธุรกิจเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารจึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของประชากรในสังคมอย่างสูง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางสภาพสังคม สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี และกฎหมาย ล้วนแล้วแต่มีผลกระทบต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารทั้งกระบวนการอย่างมีนัยสำคัญ นับตั้งแต่การกำหนดพื้นที่เพาะปลูก ซึ่งบางประเภทอาจจำเป็นต้องใช้พื้นที่ขนาดใหญ่ ก่อให้เกิดการบุกรุกและทำลายทรัพยากรดั้งเดิม หรือทำลายความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ รวมถึง อาจเกิดผลกระทบดังกล่าวต่อผู้มีส่วนได้เสียในวงกว้าง (อนันตชัย ยุธประถม, 2556) ดังนั้น งานวิจัยนี้ จึงมุ่งศึกษากระบวนการรายงานเพื่อความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร ตามกรอบการจัดทำรายงานของ GRI ฉบับที่ G4 ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัยนี้ เป็นประโยชน์ต่อนักลงทุนและผู้มีส่วนได้เสียในการพิจารณาตัดสินใจลงทุนในบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาระดับของการรายงานเพื่อความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรณีศึกษา กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่ผ่านมาศึกษารายงานความยั่งยืนตามกรอบ GRI โดยพรพรรณ จันลิม (2563) ใช้รายงานความยั่งยืนตามกรอบ GRI G4 และ GRI Standard ในการศึกษาการรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทจดทะเบียนของกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมและกลุ่มทรัพยากร และศึกษาแรงจูงใจในของการจัดทำรายงานความยั่งยืนของกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมและกลุ่มทรัพยากร พบว่า บริษัทในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมและกลุ่มทรัพยากรมีการจัดทำรายงานความยั่งยืนตามกรอบ GRI G4 และ GRI Standard ระหว่างปี 2558-2560 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และพบว่าส่วนใหญ่บริษัทที่มีมูลค่าทางการตลาดมากจะเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น สำหรับแนวทางการเปิดเผยข้อมูลพบว่ากลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมโดยส่วนมากมีการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมมากที่สุด รองลงมาคือด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ สำหรับกลุ่มทรัพยากร พบว่าในสองปีแรกเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมมากที่สุด รองลงมาคือด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม สำหรับแรงจูงใจในการจัดทำรายงานความยั่งยืนเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร และการเปิดเผยข้อมูลมากขึ้นทำให้นักวิเคราะห์หลักทรัพย์สามารถพยากรณ์ได้อย่างแม่นยำเพิ่มมากขึ้นอีกทั้งผู้บริหารยังได้คำตอบแทนเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน ส่วน วิริยา จงรักษ์สัตย์ (2561) ใช้รายงานความยั่งยืนตามกรอบ GRI G 3.1 ในการศึกษาการเปิดเผยข้อมูลทางสังคมและสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนฯ ในกลุ่มดัชนี SET 100 พบว่า บริษัทจดทะเบียนฯ ส่วนใหญ่มีระดับการรายงานข้อมูลสังคมและสิ่งแวดล้อมตามกรอบ GRI ฉบับ 3.1 ในระดับต่ำ โดยเฉลี่ยไม่เกิน 10% และส่วนใหญ่รายงานข้อมูลเพียงบางประเด็นในแต่ละด้าน โดย กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม (ประเภทธุรกิจปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์) และกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร (ประเภทธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภค) มีการรายงานข้อมูลสังคมและสิ่งแวดล้อมมากกว่ากลุ่มอุตสาหกรรมอื่น ในทางตรงกันข้ามกลุ่มบริการมีระดับการรายงานข้อมูลสังคมและสิ่งแวดล้อมตามกรอบการจัดทำรายงานของ GRI ต่ำสุด หากจำแนกตามประเภทของการรายงานตามกรอบการจัดทำรายงานของ GRI บริษัทในทุกกลุ่มอุตสาหกรรมมีการรายงานด้านสังคมมากกว่าด้านอื่น ๆ และจรัญญา อนันตชัย (2558) ใช้กรอบการรายงานของ GRI ฉบับที่ 3 หรือ 3.1 ระดับ C ขึ้นไป ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายงานความยั่งยืนและมูลค่าของกิจการของบริษัทจดทะเบียนฯ พบว่า การเปิดเผยรายงานความยั่งยืนตามกรอบการรายงานของ GRI ฉบับที่ 3 หรือ 3.1 ระดับ C ขึ้นไป มีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องมาจากกรอบการรายงานของ GRI ฉบับที่ 3 ที่ประกาศใช้เมื่อปี ค.ศ 2006 มีการปรับเปลี่ยนในสาระสำคัญของการเปิดเผยรายงาน และยังเป็นแนวทางที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไปจากการที่กรอบการรายงานจัดทำโดยอ้างอิงบรรทัดฐานและมาตรฐานต่าง ๆ ของหน่วยงานระดับโลกส่งผลให้บริษัทที่จัดทำรายงานความยั่งยืนตามกรอบการรายงานของ GRI ฉบับที่ 3 สามารถสร้างความนิยมและความน่าเชื่อถือได้ โดยสรุปได้ว่าไม่เฉพาะข้อมูลทางการเงินเท่านั้นที่มีผลต่อราคาตลาดของหลักทรัพย์ แต่การเปิดเผยรายงานความยั่งยืนยังมีส่วนช่วยนักลงทุนในการประเมินมูลค่าของหลักทรัพย์ของกิจการ อีกด้านหนึ่ง วราภรณ์ แทนมณี และนิภา รุ่งเรืองวุฒิไกร (2562) ได้ใช้แบบประเมินความยั่งยืนของตลาดหลักทรัพย์ในการศึกษาระดับของการรายงานเพื่อความยั่งยืนของกลุ่มธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า ระดับของการรายงานเพื่อความยั่งยืนตามแบบประเมินความยั่งยืนของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยทั้ง 3 มิติ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสังคม อยู่ในระดับสูงคิดเป็นร้อยละ 64.71 และอยู่ในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 35.29 ส่วนสุภาพันธุ์ สมบูรณ์มนต์ (2559) ได้รวบรวมข้อมูลจากงบการเงินรายงานแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) รายงานประจำปีและรายงานความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์ใหม่ในกลุ่มธุรกิจการเงินช่วงปีพ.ศ. 2553-2557 พบว่า บริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนเฉลี่ยร้อยละ 18 โดยมีการเปิดเผยข้อมูลสูงสุดร้อยละ 52 และต่ำสุดร้อยละ 10 นอกจากนี้ มีการวัดการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ซึ่งพบว่า บริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลมากที่สุดคือ ด้านเศรษฐกิจเฉลี่ยร้อยละ 52 รองลงมาด้านสังคมเฉลี่ยร้อยละ 18 และด้านสิ่งแวดล้อมเฉลี่ยร้อยละ 10 ทั้งนี้ หากพิจารณาเป็นรายปีจะพบว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 เป็นต้นมาบริษัทมีแนวโน้มการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนเพิ่มมากขึ้นในทุก ๆ ปีและเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรษัทภิบาลกับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์กลุ่มธุรกิจการเงิน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าสัดส่วนของกรรมการอิสระและสัดส่วนการเข้าประชุมของคณะกรรมการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปิดเผย

ข้อมูลความยั่งยืน และ อนุสรณ์ แจ่มทุ่ง และ นิภา รุ่งเรืองวุฒิไกร (2562) ได้รวบรวมข้อมูลจากรายงานประจำปี แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี รายงานความยั่งยืน และการเปิดเผยข้อมูลผ่านทางเว็บไซต์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อศึกษาการเปิดเผยข้อมูลเพื่อความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ กรณีศึกษาหมวดธุรกิจวัสดุก่อสร้างผลการวิจัย พบว่า บริษัทในหมวดธุรกิจวัสดุก่อสร้าง 19 บริษัท ส่วนใหญ่มีการเปิดเผยข้อมูลอยู่ในระดับสูง (อยู่ในช่วงร้อยละ 0.68 – 1.00) จำนวน 16 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 84.21 ส่วนอีก 3 บริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลอยู่ในระดับกลาง (อยู่ในช่วงร้อยละ 0.34 – 0.67) โดยบริษัทที่มีการเปิดเผยข้อมูลด้านเศรษฐกิจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 84.21 รองลงมาคือด้านสังคม คิดเป็นร้อยละ 76.56 และด้านสิ่งแวดล้อม คิดเป็นร้อยละ 59.21 ตามลำดับ

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า มีการศึกษาระดับรายงานเพื่อความยั่งยืนโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลายแหล่งไม่ว่าจะเป็นการรวบรวมข้อมูลจากรายงานตามกรอบ GRI ซึ่งปรากฏในงบการเงิน รายงานประจำปี รายงานแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี และรายงานเพื่อความยั่งยืน ซึ่งมีการประเมินความยั่งยืนใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้าน สิ่งแวดล้อม สำหรับงานวิจัยนี้ได้สร้างกระดาศทำการเป็นแบบตรวจรายการตามหัวข้อการประเมินเพื่อความยั่งยืนของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยประกอบด้วย 3 ด้าน ดังที่กล่าวมาแล้วเช่นกัน

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 620 บริษัท (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2563)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเฉพาะกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารที่มีการแสดงข้อมูลรายงานประจำปีของผลการดำเนินงานประจำปี 2562 และหรือรายงานเพื่อความยั่งยืนจำนวน 54 บริษัท (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2563)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ กระดาศทำการ โดยสร้างกระดาศทำการเป็นแบบตรวจรายการตามหัวข้อการประเมินเพื่อความยั่งยืนของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยประกอบด้วย 3 มิติ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้าน สิ่งแวดล้อม ซึ่งแบ่งออกเป็น 19 หมวดย่อย และ 42 รายการ ประกอบด้วย ด้านที่ 1 ด้านเศรษฐกิจ หมวดที่ 1 – 8 จำนวน 23 รายการ ด้านที่ 2 ด้านสิ่งแวดล้อม หมวดที่ 9 -12 จำนวน 8 รายการ และด้านที่ 3 ด้านสังคม หมวดที่ 13 - 19 จำนวน 11 รายการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากรายงานประจำปีและหรือรายงานเพื่อความยั่งยืนประจำปี 2562 ของบริษัทจดทะเบียนฯ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาครั้งนี้ได้นำเอาวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) มาใช้ในการวิเคราะห์และประเมินระดับการรายงานข้อมูลด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของบริษัทตามแบบตรวจรายการตามหัวข้อการประเมินเพื่อความยั่งยืนของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อกำหนดดัชนีการรายงานเพื่อความยั่งยืน เนื่องจากวิธีนี้จะลดและหลีกเลี่ยงความเสี่ยงที่อาจจะเกิดจากความเห็นส่วนตัว (Abbott and Monsen, 1979) การวิจัยนี้ได้ใช้ดัชนีการรายงานข้อมูลสังคมและสิ่งแวดล้อม (Social and Environmental Reporting Index: SER Index) ตามกรอบการจัดทำรายงานของ GRI ฉบับที่ 3.1 เป็นตัวแทนของดัชนีการรายงานความยั่งยืน ซึ่งวิธีการคำนวณดัชนีการรายงานเพื่อความยั่งยืนได้พัฒนามาจาก Bhattacharyya (2014), Rouf (2011) Gamerschlag et al. (2011), และ Mohd Ghazali (2007) โดยคำนวณในรูปอัตราส่วนของคะแนนรวมที่แต่ละบริษัทได้รับจริงกับคะแนนรวมสูงสุดที่คาดว่าจะได้รับ การให้คะแนนการรายงานข้อมูลเพื่อความยั่งยืนมีหลักเกณฑ์คือ หากบริษัทมีการรายงานข้อมูลด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในรายงานประจำปีและหรือรายงานพัฒนาอย่างยั่งยืนประจำปี 2562 รวมทั้งแบบแสดงรายการข้อมูลตามรายการที่กำหนดไว้ในแบบตรวจรายการบริษัทจะได้รับคะแนนเท่ากับ 1 ในทางตรงกันข้าม หากไม่มีการรายงานข้อมูลตามรายการที่กำหนดไว้บริษัทจะได้รับคะแนนเท่ากับ 0 โดยการศึกษานี้ คะแนนรวมสูงสุดเท่ากับ 42 คะแนน และดัชนีการรายงานเพื่อความยั่งยืนของแต่ละบริษัทสามารถคำนวณจากสูตรดังต่อไปนี้

$$\text{SER Index} = \text{AS/TS}$$

$$\text{โดยที่ } 0 \leq \text{SER Index} \leq 1$$

$$\text{AS} = \text{คะแนนจริงที่แต่ละบริษัทได้รับ (Actual Scores)}$$

IS = คะแนนรวมสูงสุดของแต่ละบริษัทควรจะได้รับ (Total Scores)

เช่น บริษัท A รายงานข้อมูลทั้งหมด 35 ข้อ จาก 42 ข้อ (AS = 35, TS = 42) ดังนั้น บริษัท A จะมีดัชนีการรายงานข้อมูลคือ $35/42 = 0.83$ โดยมีระดับการรายงานข้อมูลเป็น 3 ระดับ ดังนี้

0.68 - 1.00 หมายถึง บริษัทมีการรายงานเพื่อความยั่งยืนในระดับสูง

0.34 - 0.67 หมายถึง บริษัทมีการรายงานเพื่อความยั่งยืนในระดับปานกลาง

0.00 - 0.33 หมายถึง บริษัทมีการรายงานเพื่อความยั่งยืนในระดับต่ำ

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ดัชนีการรายงานเพื่อความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนฯ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร

ดัชนีการรายงานเพื่อความยั่งยืน	จำนวนบริษัทที่เปิดเผยข้อมูล	
	ความถี่	ร้อยละ
0.68 - 1.00	39	72.22
0.34 - 0.67	15	27.78
0 - 0.33	0	0.00
รวม	54	100.00

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า บริษัทจดทะเบียนฯ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร จำนวน 54 บริษัท ส่วนใหญ่มีการรายงานข้อมูลอยู่ในระดับสูง (อยู่ในช่วงร้อยละ 0.68 – 1.00) จำนวน 39 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 72.22 ส่วนอีก 15 บริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลอยู่ในระดับกลาง (อยู่ในช่วงร้อยละ 0.34 – 0.67) คิดเป็นร้อยละ 27.78

ตารางที่ 2 ดัชนีการรายงานเพื่อความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนฯ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร

ลำดับ	บริษัท	AS	TS	SER Index	ต่ำ	ปานกลาง	สูง
1	EE	35	42	0.83			X
2	GFPT	37	42	0.88			X
3	LEE	32	42	0.76			X
4	MAX	22	42	0.52		X	
5	NER	27	42	0.64		X	
6	PPPM	32	42	0.76			X
7	STA	35	42	0.83			X
8	TRUBB	20	42	0.48		X	
9	TWPC	34	42	0.81			X
10	UPOIC	25	42	0.60		X	
11	UVAN	23	42	0.55		X	
12	VPO	26	42	0.62		X	
13	APURE	30	42	0.71			X
14	ASIAN	30	42	0.71			X
15	BR	26	42	0.62		X	
16	BRR	33	42	0.79			X
17	CBG	25	42	0.60		X	

ตารางที่ 2 ดัชนีการรายงานเพื่อความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนฯ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร (ต่อ)

ลำดับ	บริษัท	AS	TS	SER Index	ต่ำ	ปานกลาง	สูง
18	CFRESH	34	42	0.81			X
19	CHOTI)	34	42	0.81			X
20	CM	37	42	0.88			X
21	CPF	37	42	0.88			X
22	CPI	26	42	0.62		X	
23	F&D	32	42	0.76			X
24	HTC	39	42	0.93			X
25	ICHI	37	42	0.88			X
26	KBS	28	42	0.67		X	
27	KSL	33	42	0.79			X
28	KTIS	27	42	0.64		X	
29	LST	17	42	0.40		X	
30	M	31	42	0.74			X
31	MALEE	30	42	0.71			X
32	MINT	34	42	0.81			X
33	OISHI	33	42	0.79			X
34	OSP	35	42	0.83			X
35	PB	31	42	0.74			X
36	PM	38	42	0.90			X
37	PRG	32	42	0.76			X
38	RBF	26	42	0.62		X	
39	SAPPE	38	42	0.90			X
40	SAUCE	29	42	0.69			X
41	SFP	35	42	0.83			X
42	SNP	36	42	0.86			X
43	SORKON	31	42	0.74			X
44	SSC	36	42	0.85			X
45	SSF	25	42	0.60		X	
46	SST	36	42	0.86			X
47	TC	35	42	0.83			X
48	TFG	35	42	0.83			X
49	TFMAMA	38	42	0.90			X
50	TIPCO	38	42	0.90			X
51	TKN	33	42	0.79			X
52	TU	31	42	0.74			X
53	TVO	38	42	0.90			X
54	ZEN	27	42	0.64		X	
รวม						15	39

จากตารางที่ 2 พบว่ามีเพียงบริษัทเดียวที่เปิดเผยข้อมูลการรายงานเพื่อความยั่งยืนมากที่สุดจำนวน 39 รายการ จาก 42 รายการ โดยมีดัชนีการรายงานเพื่อความยั่งยืนอยู่ในระดับสูงที่ 0.93 ได้แก่ บริษัท หาดทิพย์ จำกัด (มหาชน) (HTC) ซึ่งสอดคล้องกับรางวัลที่ทางบริษัทได้รับ เนื่องจาก ปี 2562 บริษัท หาดทิพย์ จำกัด (มหาชน) ได้รับมอบรางวัล ประกาศเกียรติคุณ ด้านความยั่งยืน (Sustainability Excellence) ประจำปี 2562 ประเภทรางวัลเกียรติยศ Rising Star Sustainability Awards 2019 ในกลุ่มหลักทรัพย์ที่มีมูลค่า 6,832.66 ล้านบาท

ตารางที่ 3 ดัชนีการรายงานเพื่อความยั่งยืนบริษัทจดทะเบียนฯ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารจำแนกตาม มิติแต่ละด้าน

ลำดับ	บริษัท	ดัชนีการรายงานเพื่อความยั่งยืนจำแนกตามมิติ							
		ด้านเศรษฐกิจ		ด้านสิ่งแวดล้อม		ด้านสังคม		รวม	
		AS/TS	INDEX	AS/TS	INDEX	AS/TS	INDEX	AS/TS	INDEX
1	EE	20/23	0.87	5/8	0.63	10/11	0.91	35/42	0.83
2	GFPT	22/23	0.96	5/8	0.63	10/11	0.91	37/42	0.88
3	LEE	19/23	0.82	5/8	0.63	8/11	0.73	32/42	0.76
4	MAX	14/23	0.61	2/8	0.25	6/11	0.55	22/42	0.52
5	NER	15/23	0.65	6/8	0.75	6/11	0.55	27/42	0.64
6	PPPM	19/23	0.83	5/8	0.63	8/11	0.73	32/42	0.76
7	STA	18/23	0.78	8/8	1.00	9/11	0.82	35/42	0.83
8	TRUBB	12/23	0.52	3/8	0.38	5/11	0.45	20/42	0.48
9	TWPC	20/23	0.87	6/8	0.75	8/11	0.73	34/42	0.81
10	UPOIC	15/23	0.65	3/8	0.38	7/11	0.64	25/42	0.60
11	UVAN	13/23	0.57	3/8	0.38	7/11	0.64	23/42	0.55
12	VPO	16/23	0.70	4/8	0.50	6/11	0.55	26/42	0.62
13	APURE	17/23	0.74	4/8	0.50	9/11	0.82	30/42	0.71
14	ASIAN	16/23	0.70	7/8	0.88	7/11	0.64	30/42	0.71
15	BR	13/23	0.57	6/8	0.75	7/11	0.64	26/42	0.62
16	BRR	16/23	0.70	7/8	0.88	10/11	0.91	33/42	0.79
17	CBG	15/23	0.65	3/8	0.38	7/11	0.64	25/42	0.60
18	CFRESH	19/23	0.83	7/8	0.88	8/11	0.73	34/42	0.81
19	CHOTI	20/23	0.87	7/8	0.88	7/11	0.64	34/42	0.81
20	CM	18/23	0.78	8/8	1.00	11/11	1.00	37/42	0.88
21	CPF	21/23	0.91	7/8	0.88	9/11	0.82	37/42	0.88
22	CPI	16/23	0.70	7/8	0.88	3/11	0.27	26/42	0.62
23	F&D	17/23	0.74	7/8	0.88	8/11	0.73	32/42	0.76
24	HTC	20/23	0.87	8/8	1.00	11/11	1.00	39/42	0.93
25	ICHI	21/23	0.91	6/8	0.75	10/11	0.91	37/42	0.88
26	KBS	18/23	0.78	2/8	0.25	8/11	0.73	28/42	0.67
27	KSL	18/23	0.78	6/8	0.75	9/11	0.82	33/42	0.79
28	KTIS	18/23	0.78	2/8	0.25	7/11	0.64	27/42	0.64
29	LST	4/23	0.17	5/8	0.63	8/11	0.73	17/42	0.40
30	M	17/23	0.74	5/8	0.63	9/11	0.82	31/42	0.74
31	MALEE	19/23	0.83	4/8	0.50	7/11	0.64	30/42	0.71

ตารางที่ 3 ดัชนีการรายงานเพื่อความยั่งยืนบริษัทจดทะเบียนฯ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารจำแนกตาม มิติแต่ละด้าน (ต่อ)

ลำดับ	บริษัท	ดัชนีการรายงานเพื่อความยั่งยืนจำแนกตามมิติ							
		ด้านเศรษฐกิจ		ด้านสิ่งแวดล้อม		ด้านสังคม		รวม	
		AS/TS	INDEX	AS/TS	INDEX	AS/TS	INDEX	AS/TS	INDEX
32	MINT	17/23	0.74	8/8	1.00	9/11	0.82	34/42	0.81
33	OISHI	18/23	0.78	7/8	0.88	8/11	0.73	33/42	0.79
34	OSP	19/23	0.83	7/8	0.88	9/11	0.82	35/42	0.83
35	PB	20/23	0.87	2/8	0.25	9/11	0.82	31/42	0.74
36	PM	21/23	0.91	6/8	0.75	11/11	1.00	38/42	0.90
37	PRG	21/23	0.91	3/8	0.38	8/11	0.73	32/42	0.76
38	RBF	18/23	0.78	1/8	0.13	7/11	0.64	26/42	0.62
39	SAPPE	22/23	0.96	5/8	0.63	11/11	1.00	38/42	0.90
40	SAUCE	18/23	0.78	3/8	0.38	8/11	0.73	29/42	0.69
41	SFP	18/23	0.78	8/8	1.00	9/11	0.82	35/42	0.83
42	SNP	21/23	0.91	8/8	1.00	7/11	0.64	36/42	0.86
43	SORKON	19/23	0.83	4/8	0.50	8/11	0.73	31/42	0.74
44	SSC	22/23	0.96	8/8	1.00	6/11	0.55	36/42	0.85
45	SSF	18/23	0.78	1/8	0.13	6/11	0.55	25/42	0.60
46	SST	21/23	0.91	5/8	0.63	10/11	0.91	36/42	0.86
47	TC	20/23	0.87	6/8	0.75	9/11	0.82	35/42	0.83
48	TFG	19/23	0.83	7/8	0.88	9/11	0.82	35/42	0.83
49	TFMAMA	22/23	0.96	6/8	0.75	10/11	0.91	38/42	0.90
50	TIPCO	20/23	0.87	8/8	1.00	10/11	0.91	38/42	0.90
51	TKN	20/23	0.87	5/8	0.63	8/11	0.73	33/42	0.79
52	TU	18/23	0.78	5/8	0.63	8/11	0.73	31/42	0.74
53	TVO	20/23	0.91	8/8	1.00	10/11	0.91	38/42	0.90
54	ZEN	18/23	0.78	2/8	0.25	7/11	0.64	27/42	0.64

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุดและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของดัชนีการรายงานเพื่อความยั่งยืนข้อมูลแต่ละด้าน

การรายงานในแต่ละด้าน	ค่าต่ำสุด (Min)	ค่าสูงสุด (Max)	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Std.Deviation)
ด้านเศรษฐกิจ	0.17	0.96	0.79	0.14
ด้านสิ่งแวดล้อม	0.13	1.00	0.66	0.26
ด้านสังคม	0.27	1.00	0.75	0.15
รวม	0.40	0.93	0.75	0.12

จากตารางที่ 3 และตารางที่ 4 แสดงรายละเอียดของดัชนีการรายงานเพื่อความยั่งยืนแต่ละด้าน พบว่าบริษัทที่จดทะเบียนฯ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร มีระดับการรายงานเพื่อความยั่งยืน ด้านเศรษฐกิจมากกว่าด้านอื่น ๆ ซึ่งมีระดับการรายงานข้อมูลเฉลี่ยร้อยละ 79 (S.D.= 0.14) โดยมีระดับการรายงานข้อมูลอยู่ระหว่าง 0.17-0.96 รองลงมาคือด้านสังคม มีระดับการรายงานข้อมูลเฉลี่ยร้อยละ 75 (S.D.= 0.15) โดยมีระดับการรายงานข้อมูลอยู่ระหว่าง 0.27-1.00 และด้านสิ่งแวดล้อม ระดับการรายงานข้อมูลเฉลี่ยร้อยละ 66 (S.D.= 0.26) โดยมีระดับการรายงานข้อมูลอยู่ระหว่าง 0.13-1.00

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับของการรายงานเพื่อความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรณีศึกษากลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร จากการศึกษาในระดับของการรายงานความยั่งยืน 3 มิติ คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ของกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร จำนวน 54 บริษัท พบว่า บริษัทจดทะเบียนฯ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร มีการเปิดเผยข้อมูลรายงานเพื่อความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 77.78 รองลงมาคือด้านสังคม คิดเป็นร้อยละ 73.90 และด้านสิ่งแวดล้อม คิดเป็นร้อยละ 65.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ วราภรณ์ แพนมณี และ นิภา รุ่งเรืองวุฒิไกร (2562) ที่พบว่า ระดับของการรายงานเพื่อความยั่งยืนตามแบบประเมินความยั่งยืนของกลุ่มธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยทั้ง 3 มิติ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสังคม อยู่ในระดับสูงคิดเป็นร้อยละ 64.71 และ สุภาพันธุ์ สมบูรณ์มนต์ (2559) ได้ทำการศึกษารายรวมข้อมูลจากงบการเงิน รายงานแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) รายงานประจำปีและรายงานความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์ใหม่ในกลุ่มธุรกิจการเงินช่วงปี พ.ศ. 2553-2557 ที่พบว่า บริษัทที่มีการเปิดเผยข้อมูลมากที่สุดคือ ด้านเศรษฐกิจเฉลี่ยร้อยละ 52 และ อนุสรรา แจ่มท่ง และ นิภา รุ่งเรืองวุฒิไกร (2562) ที่พบว่า บริษัทในหมวดธุรกิจวัสดุก่อสร้าง 19 บริษัท ส่วนใหญ่มีการเปิดเผยข้อมูลอยู่ในระดับสูง โดยบริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลด้านเศรษฐกิจมากที่สุด ทั้งนี้ การเปิดเผยรายงานความยั่งยืนแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพรรณ จันลิน (2563) ได้ทำการศึกษาการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนของกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมและกลุ่มทรัพยากร พบว่า บริษัทในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมและกลุ่มทรัพยากรมีการจัดทำรายงานความยั่งยืนตามกรอบ GRI G4 และ GRI Standard ระหว่างปี 2558-2560 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และพบว่าส่วนใหญ่บริษัทที่มีมูลค่าทางการตลาดมากจะเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมมากเช่นกัน สำหรับแรงจูงใจในการจัดทำรายงานความยั่งยืนเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร และการเปิดเผยข้อมูลมากขึ้น ทำให้นักวิเคราะห์หลักทรัพย์สามารถพยากรณ์ได้อย่างแม่นยำเพิ่มมากขึ้น เป็นไปตามที่ จริญญา อนันตชัย (2558) ได้ทำการศึกษาคำสัมพันธ์ระหว่างรายงานความยั่งยืนและมูลค่าของกิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยผ่านมาตรฐานที่ใช้ในการจัดทำรายงานความยั่งยืนและระดับการเปิดเผยของรายงานความยั่งยืน ที่พบว่า การเปิดเผยรายงานความยั่งยืนตามกรอบการรายงานของ GRI ฉบับที่ 3 หรือ 3.1 ระดับ C ขึ้นไป มีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ ไม่เฉพาะข้อมูลทางการเงินเท่านั้น ที่มีผลต่อราคาตลาดของหลักทรัพย์ แต่การเปิดเผยรายงานความยั่งยืนยังมีส่วนช่วยนักลงทุนในการประเมินมูลค่าของหลักทรัพย์ของกิจการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารส่วนใหญ่ยังไม่มี การจัดทำรายงานเพื่อความยั่งยืน มีเพียงการรายงานข้อมูลด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมภายใต้หัวข้อหนึ่งในรายงานประจำปีเท่านั้น ดังนั้น หน่วยงานกำกับดูแลควรพิจารณาการออกข้อบังคับหรือกฎเกณฑ์สำหรับการจัดทำรายงานเพื่อความยั่งยืน เพื่อเป็นสารสนเทศให้กับผู้มีส่วนได้เสียในการพิจารณาข้อมูลของบริษัทเพื่อการประกอบการตัดสินใจต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ศึกษาระดับการรายงานความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนฯ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร เท่านั้น ดังนั้น การศึกษาครั้งต่อไปควรทำการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับรายงานความยั่งยืนของแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม และหรือการเปรียบเทียบระดับการรายงานความยั่งยืนระหว่างตลาด SET กับตลาด mai เพื่อขยายขอบเขตของ ประชากรให้กว้างมากขึ้น ซึ่งผลการวิจัยอาจแตกต่างจากผลการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

จริญญา อนันตชัย. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างรายงานความยั่งยืนและมูลค่าของกิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2563). **ข้อมูลบริษัท**. สืบค้นวันที่ 30 มิถุนายน 2563 จาก <https://www.set.or.th/set/commonslookup.do?language=th&country=TH>.
- ปทุมพร หิรัญสาลี. (2557). การรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการใน 56-1: กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา).
- พรพรรณ จันลีน. (2563). การศึกษารายงานความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย : กรณีศึกษาของกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมและกลุ่มทรัพยากร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, นครราชสีมา).
- วารภรณ์ แทนมณี และนิภา รุ่งเรืองวุฒิไกร. (2562). ระดับของการรายงานเพื่อความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรณีศึกษา กลุ่มธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์. **วารสารวิชาการสังคมศาสตร์เครือข่ายวิจัยประชาชื่น**, 1(1), 53-64.
- วิริยา จงรัชต์ชัย. (2561). การเปิดเผยข้อมูลทางสังคมและสิ่งแวดล้อมตามกรอบการจัดทำรายงานของ GRI: กรณีศึกษา บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มดัชนีเซท 100. **วารสารเกษตรศาสตร์ธุรกิจประยุกต์**, 12(17), 1-22.
- สภาวิชาชีพบัญชี. (2555). **ข่าวสารสภาวิชาชีพบัญชี**. สืบค้นวันที่ 30 มิถุนายน 2560 จาก <http://www.fap.or.th/index.php?lay=show&ac=article&id=539623096&Ntype=30>.
- สถาบันไทยพัฒนา. (2554). **รายงานเพื่อความยั่งยืน**. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2557 จาก <https://thaicrs.sharefile.com/requireduserinfo.aspx?id=s128465f54404bad8&type=send>.
- สิรินทร์ ศรีมงคลพิทักษ์ และมนวิภา ผดุงสิทธิ์. (2555). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปิดเผยข้อมูลพนักงานตามความสมัครใจ. **วารสารวิชาชีพบัญชี**, 8(21), 41-57.
- สุภาพันธุ์ สมบูรณ์มนต์. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างบรรษัทภิบาลกับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของธุรกิจการเงิน: หลักฐานเชิงประจักษ์จากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี).
- อนันตชัย ยุธประภม. (2559). แนวปฏิบัติด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรม: เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร. พิมพ์ครั้งที่ 3. ศูนย์พัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, กรุงเทพมหานคร.
- อนุสรณ์ แจ่มทุ่ง และนิภา รุ่งเรืองวุฒิไกร. (2562). ระดับของการรายงานเพื่อความยั่งยืนของบริษัท จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรณีศึกษา: หมวดธุรกิจวัสดุก่อสร้าง. **วารสารวิจัยธุรกิจและการจัดการ เพื่อความเป็นเลิศ**, 1(2), 1-16.
- Abbott, W. F., and Monsen, R. J. (1979). On the Measurement of Corporate Social Responsibility: Self-reported Disclosures as a Method of Measuring Corporate Social Involvement. **Academy of Management Journal**, 22 (3), 501-515.
- Bhattacharyya, A. (2014). Factors Associated with the Social and Environmental Reporting of Australian companies. **Australasian Accounting Business and Finance Journal**, 8 (1), 25-50.
- Gamerschlag, R., Moller, K. and Verbeeten, F. (2011). Determinants of Voluntary CSR Disclosure: Empirical Evidence from Germany. **Review of Managerial Science**, 5,233-262.
- Mohd Ghazali, N. A. (2007). Ownership Structure and Corporate Social Responsibility Disclosure: Some Malaysian evidence. **Corporate Governance**, 7(3), 251-266.
- Rouf, Md. A. (2011). The Corporate Social Responsibility Disclosure: A study of Listed Companies in Bangladesh. **Business and Economics Research Journal**, 2(3), 19-32.